

קונטרס

טעם זקנים

שיחות התחזקות בעבודת השם
ע"ד הסלולה של
רביה"ק מוהר"ן מברסלב זי"ע
מאת הרה"ח
ר' לוי יצחק בענדער ז"ל
מתובל בסיפורי עובדות מאנ"ש מדורות הקודמים
מתורגם ללשון הקודש

מא

מבן
טעם
זקנים
שיחותיו של
רבי לוי יצחק בנדר ז"ל

תוכן השיעור

תורתו קבע ומלאכתו עראי
שמירת הזמן
זריז בשינה
שנים שיושבים ואין ביניהם דברי תורה
שאו מרום עיניכם
ונפשי בעפר לכל תהיה!
טבילת מקוה בזריזות...
תולדותיהם של צדיקים
'אלף – בית' שכל האותיות מאירים!

הראשית והתכלית בלי הבדל
מיוחד יחודים
מי יתן והיה לנו מנהיג...
"אתה עשית אותי יהודי!"
קבעת עיתים לתורה?!
אם חומה היא...
"כי אין לאדם בעולמו כי אם אותו היום"
הולך בדרך תמים הוא ישרתני

קונטרס מ"א מתורגם מקונטרס נ"ז באידיש (חלק א')

©

הערות והארות מתקבלות בחפץ לב, נא להתקשר אל:

יוסף מענדל האס, מאנסי ארה"ב

(מארה"ק: 456-573-0722) 1-845-200-0443

לקבלת הקונטרס וכן ההקלטה (MP3) של השיעור, יש לפנות דרך האימייל:

Rlyb148@gmail.com

לתרומות והפצה בלבד:

bn5710048@gmail.com 0548432460

פרשת בא תשל"ח

(טייפ מס' 301 #)

הראשית והתכלית בלי הברל

(לומד בחיי מוהר"ן אות ע"ו) "שׂינְד לְאֶלֶף-בַּיִת הַחֲדָשׁ אוֹת דַּעַת סִימָן א' בְּסוּפוֹ":
"וְגַם יוֹדַע הַתְּאֻחָדוֹתָם, הֵינּוּ רְאִישֵׁיָם וְתִכְלִיתָם. כִּי בְּרֵאשִׁית וּבְתִכְלִית הֵם
בְּאֻחָדוֹת בְּלֵי הַבְּדֵל". אֲפֹשֶׁר שֶׁזֶה הִיָּה קֶצֶת כּוֹנֵן רַבְּנוּ ז"ל בְּהַתּוֹרָה
הַמִּתְחַלֵּת: "לְכוּ חֲזוּ מִפְּעֻלוֹת ה', בְּלִקּוּטֵי תַנְיִנָא סִימָן ל"ט, כִּי לְכָל דְּבָר יֵשׁ
הַתְּחִלָּה וְתִכְלִית" וְכוּ', עֵינֵי שֶׁם הֵיטֵב..."

~~~~~ הערות ומראי מקומות ~~~~~

* ספר המדות - ערך דעת, חלק שני אות א': דע, כי לכל העולמות ולכל נברא יש לו קומה מיוחדת
ובנין מיוחד. למשל מין הארז - קומתו נבדל ממין הצאן הן בכחו והן בבנין איבריו והן בקולו,
וכן במין הארז בעצמו יש הבדל בין כל אחד ואחד, וכן בכל הנבראים ההבדלים הן כלם רמוזים
בתמונת האותיות ובצורפיהם. והזוכה להבין את התורה, יוכל להבין רמזות כל ההבדלים שבין
כל הנבראים, וגם ידע התאחדותם, הינו ראשיהם ותכליתם כי בראשית ובתכלית הם באחדות בלי
הבדל.

ב עי' תו' ל"ט תנינא: "לכו חזו מפעלות ה' אשר שם שמות בארץ" (תהלים מ"ו). כי באמת הדבר
נפלא ונורא מאד, אשר ברא השם יתברך את כל הבריאה, שיש בה כמה וכמה דברים נפלאים
ונוראים הרבה מאד מאד ... ועל-כן יש בודאי בכל דבר ודבר, שנברא בעולם בחינת התכלית, כי
בכל דבר ודבר יש בו התחלה וסוף, דהינו ההתחלה ממקום שגשגשלה בהשתלשלות, עד
שגשגשם ונתהוה בזה התמונה והדמות, וגם יש בו בחינת התכלית והסוף, שבשכיל זה נברא,

לכל דבר יש 'התחלה' ו'תכלית', הלא זה דבר נפלא! האדם, בכואו לעשות פעולה כלשהי - תכף יקשר עמה גם את התכלית.

זה הפירוש 'דעת', דעת פירושו: חיבור, התחברות.

בכל דבר צריך שיהיו 'התחלה' ו'תכלית', זוהי שלימות האדם. כשאני מתחיל לעשות דבר מסוים, עליי לדעת מה אני מתחיל, שכן, הפעולה אותה אני עושה צריכה להיות מקושרת לתכלית! וממילא, כשעושים את הדבר ומקשרים אותו לתכלית, או אז העשייה היא שונה לגמרי.

ובאיזה אופן יש תכלית לפעולה שאני עושה? כשהדבר נעשה רק לשם שמים, אולם אם הפעולה מנותקת ומופרדת (אפגעריסן) מהשם יתברך, אזי אין לה כל תכלית.

שהרי הסוף והתכלית; מהי התכלית? מהו הסוף והתכלית? הסוף והתכלית זה רק הקדוש ברוך הוא לבד! ממילא אם אני מוכרח לחשוב מהתכלית - אני מוכרח באמת לחשוב רק מהשם יתברך.

פעולה שנעשית כמטרה בפני עצמה - אין לה כל תכלית! תכלית שהיא ללא השם יתברך אינה תכלית כלל, ואף אינה ראויה להיקרא בשם תכלית, זו לא תכלית כלל¹.

~~~~~ הערות ומראי מקומות ~~~~~

דְּהִינּוּ שְׂיִכּוּלֵין יִשְׂרָאֵל לְהַעֲמִיק עֵינֵיהֶם וְלִדְעַת וְלְהַתְּבוּנָן בְּפִרְטֵי הַבְּרִיאָה, בְּתַבְּנִית הָאֵיבָרִים וּבְנִינָן וְקוּמָה וְדַמּוּת וְכוּ' שֶׁל כָּל דָּבָר וְדָבָר, לְהַתְּבוּנָן בְּהֶם גְּדֻלוֹת הַבוּרָא יִתְבָּרַךְ, וְלַעֲבֹדוֹ יִתְבָּרַךְ עַל-יְדֵי-זֶה...

¹ עי' ליקו"ה הל' סימני בהמה וחיה טהורה ד' אות כ"ג-כ"ד: ... כי כל הדברים שבְּעוֹלָם, אף-על-פי שְׁפָל אֶחָד מִשְׁנֵה מְחַבְּרוֹ מְאֹד בְּמִרְאֵיתוֹ וְטַעְמוֹ וְרִיחוֹ וְתַבְּנִיתוֹ, אף-על-פי-כֵן בְּרֵאשִׁית וְתַכְלִית הֵם בְּאַחֲדוֹת בְּלֵי הַבְּדֵל, כְּמִבְּאֵר בְּסִפֵּר הָא"ב הַחֲדָשׁ בְּאוֹת דַּעַת סִימָן א', מִבְּאֵר שֶׁם כִּי בְּרֵאשִׁית

פרשת בא תשל"ח

ה

"כִּי לְכֹל דְבַר יֵשׁ הַתְּחִלָּה וְתַכְלִית". אדם שיתבונן ויעמיק במשמעות הדברים יכול להיות על ידי זה איש כשר באמת! - 'כִּי לְכֹל דְבַר יֵשׁ הַתְּחִלָּה וְתַכְלִית!'.
וְתַכְלִית!

"וְאֶפְשֶׁר הִיְתָה כּוֹנֵנוּ עֲנִיָּן הַנַּ"ל, שְׁצָרִיכִין לְזָכוֹת לִידַע וּלְהַשִּׁיג עֲנִיָּן הַנַּ"ל, שְׁבִהֵהֶם תְּחִלָּה וְהַתְּכַלִּית הֵם בְּאַחֲדוֹת בְּלֵי הַבְּדֵל".

האמת שבשיחה זו מרומז דבר נוסף; אחד שאומר בלבו: "בהמשך אחשוב על התכלית, כעת אתחיל ללא חשיבה על התכלית", עליו לדעת - לא!, הרבי אומר כאן ששניהם צריכים להיות 'באחדות בלי הבדל!'

לבוא ולומר שהפשט "והם באחדות בלי הבדל" הוא שכעת אני מתחיל ובהמשך אזכור גם את התכלית - זה לא נכון, שהרי שניהם צריכים להיות 'באחדות בלי הבדל!'; אחרת באמת אין כלום, אין שום דבר, שהרי רק באופן זה יכולים לזכות לדביקות בהשם יתברך.

הצדיקים היו דבוקים תמיד בהשם יתברך, כל מה שרק עשו והתחילו - תכף קישרו לשם את התכלית, 'בלי שום הבדל!'

~~~~~ הערות ומראי מקומות ~~~~~

ובתכלית הם באחדות בלי הבדל ... שעקר האמת הוא התכלית, דהיינו שיסתכל בכל דבר על האמת לאמתו, שבכל דבר שיראה יאמין מיד שה' יתברך ברא אותו בראונו בתבנית הנה ובשעם הנה וכו', ויכסף וישתוקק וישתדל לעבד את ה' יתברך על-ידי זה הדבר, כמבאר בדברי רבנו ז"ל בהתורה לכו חזו מפעלות ה' (בסימן ל"ט בלקוטי תנינא) וכו'...

אדם שעושה פעולה כלשהי ואינו מקשר עמה את התכלית - הרי הוא מנותק מהשם יתברך! זה כלום, זה שום דבר, כמו בהמה, הוא מנותק, 'אפגעריסן'!

מייחד יחודים

בספרים הק' מובא באמת, שעל ידי כל פעולה שעושים מייחדים ייחודים! בכל פעולה שהאדם עושה - הוא מייחד בזה ייחודים; ע"י אכילה, שינה, הליכה, דיבור, וכו'.

ועל ידי מה מייחד ייחודים - 'לשם יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה?', וכי אדם שכל כוונתו 'להנאת עצמו' מייחד ייחודים במעשיו? וכי נהיה עי"ז איזה יחוד למעלה?!

אולם לפי דברי הרבי כאן - תכף נעשים ייחודים! בכך שאני עושה פעולה כלשהי והתכלית מקושרת עמה - עי"ז נעשה יחוד למעלה, ממילא הכל כבר אחרת לגמרי, 'איז שוין גאר עפעס אנדערש'!

זה אוכל וזה אוכל, זה ישן וזה ישן; הרבי אומר באמת שאיש כשר הוא ענין אחר לגמרי, 'ענין אחר לגמרי'!

~~~~~ הערות ומראי מקומות ~~~~~

^ד עי' ליקוטי מוהר"ן תו' כ"ה אות ג': ... ועבודת חיצונית הינו אכילה ושתייה של האדם העומד במדרגה העליונה, היא מאירה ומשפחת יותר מעבודות פנימיות הינו תורה ותפלה של האדם העומד במדרגה התחתונה...

^ה עי' ליקוטי מוהר"ן תניינא סי' קט"ז, ושיחות הר"ן אות י"ד.

בהסתכלות בעיניים גשמיות, נראה כי שניהם אחד - אך לא! זה ענין אחר לגמרי! יש אחד שאצלו הסוף וההתחלה מקושרים מתחילה, ויש אחד שקודם כל הוא מתחיל, רק מאוחר יותר הוא מתפנה לחשוב על הסוף והתכלית. אולם הרבי מלמדנו שיהיו 'בלי הבדל' - ללא שום הבדל!

מי יתן והיה לנו מנהיג...

כי זאת התורה "לכו חזו" הנ"ל לא זכיתי להבינה היטב בשעה ששמעתי מפיו הקדוש, וגם כשראה התורה בכתב אמר, שבזאת התורה לא פונתי לדעתו. ואמר בזה הלשון: לא כף אמרתי, וגם אפלו לא כף היתה פונתי. ואפשר היתה פונתו ענין הנ"ל, וזה לא בארתי שם בכתב, על-כן אמר שלא פונתי לדעתו. וה' יודע נסתרות".

ואכן, בסוף התורה 'לכו חזו' אומר הרבי: "כולנו אין פנינו יפות", "אנו צריכין שירחם עלינו השי"ת, ליתן לנו מנהיג רועה נאמן" - בסימן ל"ט.

ומסיים הרבי: "וראוי לנו לומר זאת בבכיה, בדמעות שלישי, לבכות ולהתגעגע, לבקש ולהתחנן לפניו יתברך, מתי נזכה לזה, שיהיה לנו זה הדעת שנוכל לדעת ולהכיר הבורא יתברך מכל דבר של זה העולם" - כשהדבר מקושר לתכלית מתחילה ועד סוף, אזי יכולים להכיר את הבורא יתברך מכל דבר של זה העולם, בפרטי פרטיות כנ"ל, עד התכלית כנ"ל. וכפי המדריגה פחותה שלנו עתה, וכולנו אין פנינו יפות כלל, אנו צריכין שירחם עלינו השי"ת, ליתן לנו מנהיג רועה נאמן, שיוכל להאיר בנו ידיעה הנ"ל, כדי שנוכל לעבדו יתברך כראוי, ולבא אל התכלית כנ"ל.

ויש להבין מהי כוונת הרבי באומרו: "אנו צריכין שירחם עלינו השי"ת, ליתן לנו מנהיג רועה נאמן" - המנהיג נמצא הרי?! התשובה היא: אנו צריכין שהמנהיג יתגלה אלינו, שנדע ממנו! השי"ת יזכנו שיהיה לנו זה המנהיג! !

בסוף דבריו ממשיך הרבי ואומר: "ומי יתן והיה לנו מנהיג כמו משה רבינו עליו השלום".

בתורה זו נוקט הרבי בכאלו לשונות, 'אז ס'איז א געוואלד'!

תורה זו מדברת ממדריגה גבוהה ונוראה - כשה'התחלה' ו'הסוף' הם באחדות יכולים להכיר את השי"ת מכל דבר 'בפרטי פרטיות', ומי יתן והיה לנו מנהיג כזה שיוכל להאיר לנו דבר זה, שנוכל להכיר אותו יתברך מכל דבר בפרטי פרטיות.

לא לחינם הרעיש רבי נתן עולמות כשדיבר מגדולתו של הרבי (געוואלדעווס מיטן רעדן פון רבי'ן)!! הוא הרגיש את הרבי, ש'זהו הרבי' אשר על ידו יכולים לבוא ולזכות למדרגות נעלות אלו!

~~~~~ הערות ומראי מקומות ~~~~~

י עי' ליקוטי הלכות הל' שלוחין ה' אות ו': ... ואם כָּבֵר נִדְמָה לוֹ שֶׁמָּצָא אֶת הַצַּדִּיק הַאֲמֵת, בְּיָדָא זֶה צָרִיךְ לְבַקֵּשׁ וּלְחַפֵּשׂ עוֹד יוֹתֵר וְיוֹתֵר, כִּי יִכּוֹל לְהִיטֵל שֶׁהוּא יוֹשֵׁב אֶצְלֵי הַצַּדִּיק, וְעַדִּין אִירוֹ חֲשׂוֹן אֶצְלוֹ, וְאִינוּ מְרַגֵּשׁ נְעִימוֹת אֲמֵתת עֲצוּתָיו הַקְּדוּשִׁים וְכוּ', וּמִחֲמַת זֶה הוּא רְחוּק עַדִּין מִתְקוּנָו, וְכִמוֹ שֶׁמְבַאֵר בְּהַתּוֹרָה וַיְהִי הֵם מְרִיקִים בְּסִימָן י"ז מְזֶה, עֵינֵי שָׁם.

י עי' ביאור הליקוטים סי' רפ"ב אות א': ... אבל באמת נראה מבואר מדברי מוהרנ"ת ז"ל בחלק א', ומשאר דבריו הקדושים שבענין זה בכתב ובעל פה, כי בכל זאת גבהה דעתו ודרכו נסתרה גם בזה, וכן בכל תורותיו הקדושים, ושיש בזה ענינים נפלאים ונעלמים בתכלית ההעלם, עד שאין מי שידע איך להתנהג ולהשתדל בענין הזה כי אם מי שגילה זאת בעצמו, שהוא היה המשה משיח

רבי נתן דיבר עם אנשיו דיבורים כאלו אשר הבעירו בהם כזה מין השתוקקות להשם יתברך - א געוואלד! הם 'הרגישו' את המילים, כיצד צריכים להראות באמת! והם הסתובבו באמת עם כזאת השתוקקות עצומה להשם יתברך, 'כחיות הנוהמות ביער'!.

א געוואלד, א געוואלד עד היכן הדברים מגיעים, כך צריך להיות באמת, שההתחלה והסוף יהיו באחדות גמור! 'התחלה' שהיא בלי 'סוף' אין לה כל ערך, ההתחלה והסוף חייבים להיות 'באחדות', 'בלי הבדל'!

הערות ומראי מקומות

האמיתי... (עי' כע"ז בימי מוהרנ"ת אות ס"ו בענין המעשה של ז' בעטלערס). ועי' כוכבי אור - חכמה ובינה, אות כ"א: ...וגם שאר דברי השבח הזה, כלם יבארו על-זה למשכיל, בצרוף שאר הקדמות, וכמובא בלקוטי הלכות השקמת הבקר הלכה ד' ע"ג שם. והמעין יבין מאליו, שמה שלא יזכירנו שם [בלקו"ה] [וכן בשאר מקומות בדבריו הקדושים] כי אם בדרך כלל בשם 'צדיק', הוא מפני דרכי שלום, וכבוד אלקים הסתר דבר. וגם כי אמנם שגם זה אמת, כי כל צדיק הדור יש בו בחינת משה משיח, כמובא בדבריו ז"ל, אבל בודאי העקר הוא "ה'עלית על כלנה", שהוא משה משיח בעצמו, כנשמע כמה פעמים מפיו הקדוש בפרוש. וכאשר גם זאת מבאר בדברי השבח הזה, כי "קמו בני'ה'" ראשי תבות ב'ן נ'פתלי ה'ירץ, וגם נ'פתלי ה'ירץ ב'ן ה'הודא (וכנודע מאמר הקדוש, שהעיד עליהם רבנו ז"ל בעצמו "וויסען פין מיר וויסט נתן נפתלי אביסעל"): "ויאשרוה", ויאמר, "רבות בנות עשו חיל ואת עלית על כלנה"... (ועיי"ש בהקדמה על מאמר חכמה ובינה, בענין מש"כ בליקו"מ תניינא תו' כ"ח "דע שיש חילוקים בין התורות" וכו').

" עפ"י השיחה המובאת כמ"פ, עי' קונטרס טעם זקנים ב' - עשרה בטבת ה'תש"מ, וקונטרס מ"ו - כי תצא ה'תשל"ד: דער רבי האט געזאגט; "נישט דאס האב איך געמיינט, איך האב געמיינט אז איר זאלט ארום גיין, אזוי ווי די חיות גייען ארום, און ברומען אין וואלד צום אויבערשטן גאנצע נעכט, גאנצע טעג"! און ר' נתן האט יא געהאט די מענטשן! אבער אלץ בכח פון דעם רבי'ן איז דאס געווען! ... (עיי"ש ביאור הענין).

אתה עשית אותי יהודי!

(חיי מוהר"ן סימן ע"ז): שייך לא"ב החדש שחיבר בימי ילדותו וכו'...

למרבה הצער אנחנו לא לומדים מספיק את ספר האלף בית' - 'ספר המידות'! הרבי נענה פעם ואמר: "דו הארציגער ברודער, דו האסט מיר געמאכט פאר א איד!" - אתה אחי לבבי, אתה עשית אותי ליהודי!

כפי הנראה, החזיק רבי נפתלי בידו את ה'כתב יד', והרבי החווה בידי: "דו האסט מיך געמאכט - הארציגע ברודער" (וכו' כנ"ל).

רצונו של הרבי היה שידפיסו את ספר המידות במהדורה קטנה, על מנת שכל אחד יוכל להחזיקו תדיר ברשותו ולהגות בו.

לאנשי שלומינו הייתה כזאת בקיאות בספר המידות, הם ידעו כל סעיף בעל פה ממש! וזה משום שהגו בו דבר יום ביומו, תכף כשסיימו להתפלל - מיד התיישבו ללמוד ספר המידות!

~~~~~ הערות ומראי מקומות ~~~~~

^ט עי' חיי מוהר"ן אות שע"ט: פעם אחת היה ספר האלף-בית (ספר המדות) בכתב אצל חברנו רבי נפתלי, ורבי נפתלי ישב עמו על העגלה כי היה מלווה אותו כשנסע לנאנוריטש. ענה ואמר על ספר האלף-בית שראוהו ביד רבי נפתלי הנ"ל: "מיין ליבער הרציקער חבר מיין ליבער גיטרייער חבר. האט דאס האט מיך גימאכט פאר איין יהוד". [אהובי ורעי המסור זה עשה אותי ליהודי] הינו שעל-ידי אלו הדברים הנאמרים בספר האלף-בית על כל מדה ומדה, על-ידי-זה התגבר לשבר כל מדה ומדה עד שזכה למה שזכה.

^י עי' הקדמת ספר המדות: עלינו להודיע לגלות אנושי שלומנו, אשר כבוד רבנו אור הנעלם וצוק"ל הזהיר מאד לעסק בזה הספר "ספר המדות" ושלא ימוש מפינו, כי הוא חיינו, וכתבו רבנו בעצמו בכרך קטן מאד, ואמר, שפונתו כדי שיוכל כל אחד לשאתו אצלו תמיד, כי המדות הן יסוד כל התורה כלה, ובזה זכה נער את ארחו לשמר ככל הכתוב בזה הספר, אז יצליח את דרכיו ואז ישכיל.

ספר המידות הוא הרי אחד משלשת ספריו של הרבי: 'ליקוטי מוהר"ן', 'סיפורי מעשיות', ו'ספר המידות'!

"אחי ולבני, אתה עשית אותי ליהודי!"

מה גם שלא כל כך קשה ללומדו, על פי רוב אלו מאמרי חז"ל, אבל זהו זה - מאחר ואלו יצאו מפי קודשו של הרבי, עלינו ללומדם ולהגות בהם!^א
למרבה הצער לא לומדים, לא לומדים מספיק את ספר המידות.

קבעת עיתים לתורה!?

כשם שצריכים שיעורים קבועים (בכל מקצועות התורה) בכל יום, כמו כן צריכים גם שיעורים קבועים בספריו של הרבי!

בראשונה יעסוק בלימוד ספריו של הרבי; ליקוטי מוהר"ן, סיפורי מעשיות, וספר המידות - אלו הם ספריו של הרבי. ואחר כך יעסוק בלימוד ספריו של רבי נתן; ליקוטי הלכות, ליקוטי תפילות.

'עיני ראו ולא זר' יהודים שהיו 'לומדים' ברמה מאד נמוכה, ואעפ"כ היו בקיאים ממש בעל פה - ממש כמו 'אשרי יושבי ביתך' הייתה בקיאותם בספר המידות! מידי יום למדו דף בספר המידות, לא הרבה - דף אחד! ובנוסף לכך היה להם 'ערימת שיעורים', 'שיעורים קבועים'!

~~~~~ הערות ומראי מקומות ~~~~~

^א עיי' הקדמת ספר המדות.

היו להם שיעורים קבועים לבעלי בתים; שלא לדבר על 'עובדי השם', אבל אפילו לבעלי בתים היו שיעורים קבועים; משניות, שולחן ערוך, קצת גמרא, עין יעקב, תנ"ך, חומש רש"י, כל יום למדו פרשה חומש ופרשה רש"י, וכן שיעורים בספריו של הרבי ורבי נתן; ליקוטי מוהר"ן, ליקוטי הלכות, ספר המידות, תפילות, וכו', ערימות שלימות של ספרים!

הם לא יצאו מפתח בית הכנסת עד שסיימו ללמוד את שיעוריהם הקבועים - 'שיעורים קבועים'!²

(השואל: רבי אפרים ב"ר נפתלי?) איננו מדברים מרבי אפרים ב"ר נפתלי, רבי אפרים ר' נפתלי'ס היה הרי עובד השם מופלג, הוא עבד את ה' מ'שתים עשרה' עד 'שתים עשרה'! איננו מדברים ממנו, אנו מדברים מבעלי בתים פשוטים.

בעלי בתים פשוטים שהיו ממש רחוקים מ'לומדות', רחוקים מאד מלומדות - בעלי בתים פשוטים; היו להם חנויות יפות, עסקי מסחר - אבל שיעורים קבועים, בלי שיעורים קבועים הם פשוט לא זזו!...

לא פעם קרה שהשתהו בבית הכנסת זמן ממושך כדי לסיים את שיעוריהם הקבועים, והם הרי היו סוחרים, באו נשותיהם לבית הכנסת, נתנו להם על הראש, וברכו אותם בכאלו 'ברכות'...: "בחנות עומדים לקוחות וממתינים ואתה יושב לך כאן?!", אך הם השיבו: "את יכולה לדבר לקיר! כל עוד לא סיימתי את שיעורי הקבועים - אינני יכול לצאת מבית הכנסת!"

~~~~~ הערות ומראי מקומות ~~~~~

² עי' שיחות הר"ן אות י"ט: וְאָמַר נִכְסְפֵתִי מֵאֵד לְהַמְשִׁיךְ אֶת הָעוֹלָם אֶל עֲשִׂיָהּ, שְׂיִהְיֶה חַיִּיב אֶצְלֵךְ כָּל אֶחָד וְאֶחָד לְלַמּוֹד כֶּךָ וְכֶךָ בְּכָל יוֹם וְלֹא יַעֲבֹר... ועיי"ש אות קל"ז.

פרשת בא תשל"ח

יג

אלו היו בעלי בתים, בעלי בתים פשוטים !

לפני התפילה הלכו להשתטח על ציונו של הרבי; בימות הקיץ הלכו לפני עלות השחר, ובימות החורף הלכו בלילה.

(השואל: ר' חיים שבתי'ס?) כן, הבעלי בתים, כמעט כולם השתטחו מידי יום על ציונו של הרבי, כל אחד עלה להשתטח על ציונו של הרבי דבר יום ביומו - כשם שמניחים תפילין מידי יום!²¹

למשל בימות החורף שהיום קצר, היו עולים לציון לפנות בוקר. ובימות הקיץ שלא כולם התפללו כותיקין היו כאלו שרצו לציון קודם התפילה; בקיץ מתחילים להתפלל ותיקין בשעה שלש לפנות בוקר, (נץ החמה באומן באמצע הקיץ הינו בשעה 4:00). המנין השני התחילו להתפלל בשעה 6:00, שהרי בשעה 7:00 כבר סוף זמן קריאת שמע. אשר על כן, היו כאלו שרצו לציון קודם התפילה.

אם חומה היא...

שיעורים קבועים! שיעורים קבועים! כל פעולה שהאדם עושה בקביעות ובעקשנות, השפעתה על האדם היא שונה לגמרי! אדם שמקבל על עצמו הנהגה טובה צריך להיות עקשן בקיומה!

~~~~~ הערות ומראי מקומות ~~~~~

²¹ עי' חיי מוהר"ן אות קס"ב: ודבר הרבה מענין קברו, וגלה דעתו כמה פעמים בכמה מיני לשונות שיבואו על קברו תמיד לומר תהלים על קברו וללמד שם ולהרבות שם בתפלה ותחנונים...

קבע לך סדר לימוד לפי ערךך, ערוך לעצמך סדר יום שיתאים לכוחותיך, אבל הסדר אותו אתה קובע לעצמך, צריך שיהיה עם עקשנות.

רבי נתן מבאר זאת בליקוטי הלכות^י על פי הפסוק: "אם חומה היא – אם דלת היא". מהי 'חומה' ומהי 'דלת'? חומה אינה נפתחת ונסגרת אלא עומדת במקומה, ואילו דלת נפתחת ונסגרת כל העת.

מסביר רבי נתן: 'אם חומה היא' – אם הנך חזק ואיתן כמו חומה – 'נבנה עליה טירת כסף'. אולם 'אם דלת היא' – רק כמו דלת...

ענין זה מובא בגמרא^{טו}, רבי נתן מבאר ענין זה בחריפות רבה באחת ההלכות: "אם חומה היא – אם דלת היא", אם הנך חזק בדבר כמו 'חומה', תוכל לבנות שם בנינים שלמים, אולם 'אם דלת היא'...

אדם שחפץ לקבוע לעצמו סדר מסוים, צריך שיעשה זאת כפי כוחו, ואפילו אם לא יהיה בשיא השלימות, יראה עכ"פ להיות חזק ואיתן כמו חומה: "זו חומה, חומה שאינה זזה ממקומה!" – שיעורים קבועים! !

מאחר והרבי מרבה לדבר על כך 'שהאדם צריך לדבר דיבורים להשם יתברך', מן הראוי שגם בזה יהיו לו לאדם שיעורים קבועים. הרי המסקנא

הערות ומראי מקומות

^י עיי' גם בספר שם עולם (לבעל החפץ חיים) חלק ב' פרק א': וזהו שאמר הכתוב אם חומה היא, דהיינו שחזקה היא באמונת ה' ועבודתו כחומה אשר לא תעתק מקומה על ידי שום סיבה, נבנה עליה טירת כסף, היינו שנבנה עליה עיר הקודש ובית הבחירה שהוא קיים לנצח. ואם דלת היא, שסובבת בצירה לכאן ולכאן, דהיינו שאינם חזקים בעבודת ה' בתמידות, אלא פעם כך ופעם כך, נצור עליה לוח ארז, היינו שנשים בדלתה נסרים של עץ הנרקבים, וכן פירש"י שם.

^{טו} עיי' יומא דף ט' ע"ב.

היוצאת מכל הדיבורים שמדברים לפני השי"ת היא: שעלינו לקבוע לעצמנו שיעורים קבועים, שיעורים קבועים דבר יום ביומו.

אדם שיש לו שיעורים קבועים, זהו דבר נפלא מאד, נפלא מאד^{טו}!

"כי אין לאדם בעולמו כי אם אותו היום"

רבי אברהם סופר (שטרנהארץ) סיפר על חמיו ר' יוסף יונה - הצעיר מבין בניו של רבי נתן. הוא לא היה למדן גדול, אבל תמים גדול היה; גודל תמימותו של רבי נתן ניכרה על פניו של ר' יוסף יונה!

ור' יוסף יונה - "לא פסיק פומיה מגרסא!", לא היה אצלו רגע שישב בידיים ריקות! מיד כשסיים ספר אחד התחיל ספר נוסף! ר' יוסף יונה דומה היה לחייל, הוא לא זז ממקומו!

הוא נהג לבוא לפנות ערב, בערך בבין השמשות, 'והיה נפרד מהיום שחלף'!^{טז} כולם ידעו: הנה ר' יוסף יונה עומד להיפרד מהיום שחלף. הוא

~~~~~ הערות ומראי מקומות ~~~~~

^{טו} עי' ליקוטי הלכות ה' דברים הנוהגים בסעודה ד' אות כ"ב: אך באמת עקר המלחמה כנגד היצר הרע הוא רק על-ידי התורה, כמו שאמר רבותינו ז"ל אם פגע בך מנוול זה משכהו לבית המדרש אם אכן הוא נמוח וכו'. ... וכמו ששמעתי מפיו הקדוש ז"ל שאמר "נכספתי מאד להמשיך העולם אל עשייה, דהינו שיהיה חיוב לכל אחד בכל יום ללמד כף וכף כפי ערכו" וכו'. ... וכוננתו היתה שאפלו מי שנלכד בעברות ח"ו ונדמה לו שאי אפשר לו לצאת משם, אם אף-על-פי-כן היתה קובע לו שיעורים קבועים לתורה בכל יום ויום, היתה כח התורה מתגבר, עד שגם הוא היתה נתתקן ויוצא מהם סוף כל סוף ...

^{טז} עפ"י סיפורי מעשיות - מעשה י"ג ז' בעטלערס, יום ג' ענין 'הלב והמעין'. ועי' עלים לתרופה מכתב קי"ז בסופו.

היה מתאנח בערגה: "במה חלף היום? במה חלף לו היום? מה הספקתי להכניס ביום זה?".

הוא היה נפרד מהיום שחלף! וזה מדובר מאדם ששמר את זמנו, ששמר את רגעיו!

ר' אברהם שטרנהארץ הוסיף לספר, שכשסיים ללמוד את כל ארבעה חלקי שולחן ערוך תכף התחיל פעם נוספת - סיים והתחיל! סיים והתחיל!

הולך בדרך תמים הוא ישרתני

אלו היו אנשיו של רבי נתן, דהיינו, לאו דווקא 'למדנים מופלגים', אולם 'תמימים'!!

מה הפירוש תמימות? - "זהו זה!", תמימות פירושו: "אינני יודע שום חכמות! זהו זה, 'כי הוא זה'!".

~~~~~ הערות ומראי מקומות ~~~~~

^א עי' שיחות הר"ן אות ע"ו.

^ב עי' שיחות הר"ן אות ק"א: כְּבָר מְבֹאֵר כִּמְה פְּעָמִים שְׂאִין צְרִיכִין שׁוּם חֲכָמוֹת בְּעֵבֹדֶת הַבּוֹרָא יתְבָרֵךְ, רַק תְּמִימוֹת וּפְשִׁיטוֹת וְאֲמוּנָה. ועי' ליקו"מ תו' י"ט תניינא: אָבֵל בְּאֲמַת עֶקֶר הַשְּׂגָת הַתְּכֵלִית הוּא רַק עַל-יְדֵי תְּמִימוֹת דִּיקָא, דְּהֵינּוּ יְרַאת-הַשֵּׁם וּמִצְוֹת מְעֻשִׂיּוֹת בְּפִשְׁטוֹת גָּמוּר.

^ג עי' ליקוטי מוהר"ן תו' קכ"ג: הָעֶקֶר וְהַיְסוּד שֶׁהֵפֵל תְּלוּי בּוֹ, לְקֶשֶׁר עֲצָמוֹ לְהַצְדִּיק שְׂבִדוֹר, וְלִקְבֹּל דְּבָרָיו עַל כָּל אֲשֶׁר יֵאמֵר כִּי הוּא זֶה ... וְלְהַשְׁלִיךְ מֵאֲתוֹ כָּל הַחֲכָמוֹת, וְלִסְלַק דַּעְתוֹ כְּאִלּוּ אֵין לוֹ שׁוּם שְׂכָל, בְּלִעְדֵי אֲשֶׁר יִקְבֹּל מֵהַצְדִּיק וְהָרַב שְׂבִדוֹר. וְכָל זְמַן שֶׁנִּשְׁאַר אֲצִלּוֹ שׁוּם שְׂכָל עֲצָמוֹ, אֵינוֹ בְּשִׁלְמוֹת, וְאֵינוֹ מְקַשֵּׁר לְהַצְדִּיק ... וְהָעֶקֶר הָעֵבֹדָה, לְהִיּוֹת תָּם וְיֵשֶׁר יֵרָא אֱלֹקִים וְסָר מֵרַע, בְּלִי שׁוּם חֲכָמוֹת...

לא לעקם. אחד שמתחיל לעקם קצת, להוריד פה להוסיף שם - זה כבר לא תמימות!

אחד שמדביק 'תלאי' כאן 'תלאי' שם - התרחק מדרך התמימות^{כא}!

יש לפעמים אחד שאינו לומד את שיעוריו בקביעות ולמחרת הוא לומד כפול שלשה, עליו לדעת: ללימוד כזה אין את אותה חשיבות!

לעתיד כשהאדם יתבקש לתת דין וחשבון ישאלו אותו: "קבעת עיתים לתורה?" ; כמדומני שהתוספות שם^{כב} שואלים: מדוע לא יישאל האדם בלשון 'למדת תורה?' - מהו הלשון 'קבעת עיתים לתורה?' והתשובה היא: לא! שכן זוהי שאלה בפני עצמה: "מדוע לא היה לך קביעות?! מדוע לא היה לך קביעות? באכילה הייתה לך קביעות, בשינה הייתה לך קביעות, מדוע רק בלימוד התורה לא הייתה לך קביעות?!"

מעלה נוספת שיש לקביעות היא: שהקביעות כוללת בתוכה טובות הרבה! חוץ ממה שהקביעות כלשעצמה טובה גדולה היא, היא אף מביאה את האדם לטובות הרבה! הקביעות שיש לאדם היא כזה מין כח נפלא! הקביעות מצלת אותו מרעות רבות!

~~~~~ הערות ומראי מקומות ~~~~~

^{כא} עי' כוכבי אור - אנשי מוהר"ן, אות מ"ז: וְזֶה יְדוּעַ שְׁסֻגְלַת כָּל מִצְוָה וְהַנְהִיגָה שֶׁל הַצְדִּיקִי אִמָּת היא דוֹקָא כְּפִי הַפְּרָטִים שְׁנִצְטוּ מִזֶּה בְּכָל דְּבָר. כִּי כְמוֹ שְׁבִגְשָׁמִיּוֹת אֵי אִפְשָׁר שֶׁתִּצָּא אֶל הַפְּעַל מִהֶרְכַּבַת הַסְּמִים כַּח הֶרְפוּאָה לְהַמְחִלָּה כִּי-אִם אִם עָשׂוּ מִכֵּן מִמֶּשׁ בְּכָל הַפְּרָטִים שִׁיִּצְאוּ מִפִּי הַרוּפָא (אִם הָיָה בְּנִמְצָא הַרוּפָא הָאִמְתִּי), כְּמוֹ כֵּן מִמֶּשׁ בְּחִלֵּי הַנֶּפֶשׁ...
^{כב} עי' תוספות מס' סנהדרין דף ז' ע"ב ד"ה "אלא על דברי תורה".

אדם שאצלו הקביעות זה 'חק ולא יעבור': 'אני לא יכול לזוז, יש לי קביעות, בלעדי זה אינני יכול, אחרת לא הולך, זוהי הקביעות שלי' – קביעות כזו מצלת את האדם!

תורתו קבע ומלאכתו עראי

כל דיבורינו עד עתה נסובו על סוחרים; מובא באמת בספרים: 'הקובע עיתים לתורה' הרי הוא 'מפר תורה', ומחריב העולם! השל"ה הק' מביא מאמר חז"ל זה²².

מסביר השל"ה הק': 'קבעת עיתים לתורה', זו שאלה ש'בעל הבית' (אדם פשוט) יישאל, אותו ישאלו 'קבעת עיתים לתורה?', שכן בעל הבית אינו מופרש לגמרי ללימוד התורה, ומשכך עליו להחזיק בקביעות, אם בזמן זה, ואם בזמן אחר.

אולם אחד שמופרש ללימוד התורה, אותו ישאלו 'קבעת' על אכילתו... שכן, אצלו יש רק תורה!

אחד ש'קובע עיתים לתורה' נקרא 'מפר תורה': "מה הנך עושה במשך היום כולו?", אמנם הוא קובע עיתים לתורה, אולם מה עושה בשאר הזמן? ! אמנם יש לו קביעות לתורה, אבל האם אחר כך הוא כבר יכול לשבת בבטלה? ! אחד כזה הוא ממש 'מפר תורה'.

~~~~~ הערות ומראי מקומות ~~~~~

²² שלה"ק מסכת שבועות נר מצוה אות כ"א, מביאו בשם מדרש שמואל רפ"א.

מסביר השל"ה הק': השאלה 'קבעת עיתים לתורה' מיועדת רק לאנשים שטרודים על המחיייה ועל הכלכלה, סוחרים, להם יש עיתים: מעט בבוקר, מעט במשך היום, מעט לעת ערב, מעט לפנות בוקר, אנשים אלו יישאלו 'האם קבעת עיתים?'

אולם אחד שבאמת מפורש ללימוד התורה; אנחנו מפורשים הרי ללימוד התורה, אנחנו הרי לא סוחרים, אצלנו יש רק תורה; וכי אנשים כמונו יישאלו 'קבעת עיתים?' אותנו ישאלו האם 'בטלת מלימודך?', "ואי אתה בן חורין לבטל ממנה?!", האם ביטלת מלימוד התורה? - א געוואלד, א געוואלד!

שמירת הזמן

רבי נתן נענה הרי בזה הלשון: "די וועלט וועט זיך פארוואונדערן, פון וואו האב איך גענומען אזוי פיל צייט?!!" - "העולם עוד יתמהו, מהיכן לקחתי כל כך הרבה זמן?!". רבי נתן היה כותב הרבה מאד, הוא כל כך הרבה לכתוב, עד שאפילו שמונת כרכי ליקוטי הלכות שיש לנו כיום, הם בסה"כ 'שישית' מסך כתבי היד שהיו מונחים בעליית גגו, געוואלד! עליית הגג של רבי נתן מלאה הייתה בכתבי יד. נשאלת השאלה: כיצד יכול אדם אחד לכתוב כל כך הרבה?!

כמו כן הרבה רבי נתן לדבר עם אנשים; אצל הרבי - רוב היום ככולו היה הרבי סגור ומסוגר, למעט איזה זמן מועט ביום בו דיבר עם אנשיו, אולם בשאר שעות היום היה סגור ומסוגר, אולם רבי נתן בשונה מהרבי כן הרבה לדבר עם אנשים!

רבי נתן, בכל עת שבאו לשוחח עמו היה מדבר, רבי נתן לא דקדק אם יש זמן אם לאו, הוא דיבר!

בנוסף לכך היה רבי נתן עובד השם מופלג, מחשבתו אחוזה ודבוקה הייתה בעבודת השם!, "ומהיכן לקח כל כך הרבה זמן?" – על כך יתמהו העולם!

רבי נתן התבטא אז ואמר: "די וועלט זאגט אויפ'ן ש"ך, אז ער האט געהאט השבעת הקולמוס, איך האב נישט געהאט קיין השבעת הקולמוס, נאר איך האב געהיט די צייט!" – "העולם אומרים על הש"ך, שהיה לו השבעת הקולמוס – הוא השביע את קולמוסו והקולמוס כתב מאליו – לי לא היה השבעת הקולמוס, אלא ששמרתי את זמני!", וכששומרים את הזמן כבר יש זמן להכל!

כששומרים את הזמן כראוי יש זמן להכל! 'אל תטעה עצמך, שמור את הזמן כראוי!^{כד}

בימי מוהרנ"ת כמדומני^{כה}, מסופר על אחד מבני הנעורים שכולם החזיקוהו ואמרו עליו כי הוא מתמיד. מספר רבי נתן: "השגחתי עליו וראיתי שאינו לומד כלל, והוכחתי אותו על זה, עד שבאמצע הקיץ נתעורר לבו והתחיל להתמיד בלימודו בהתמדה גדולה ונפלאה!".

הערות ומראי מקומות

^{כד} בענין זריזותו הנפלאה בשמירת זמנו של מוהרנ"ת ז"ל, עי' הקדמת עלים לתרופה.

^{כה} עי' ימי מוהרנ"ת אות פ"ג.

מהי ההגדרה של 'מתמיד' ? מתמיד פירושו: אחד שלעולם אינו יושב בידיים ריקות, הוא לא מתבטל לרגע !

'אין לי זמן להתבטל, אין לי רשות להתבטל !'. אתה יכול לנהוג כפי רצונך, אולם "ואי אתה בן חורין ליבטל ממנה". אדם יכול להיות עובד השם, הכל, אבל אם הוא יושב בבטלה ? בשבילו נאמרה המשנה 'ואי אתה בן חורין' - לשבת בבטלה ? ! לזה אין לך זמן ! אין שום תירוץ !

ממילא צריך כל אחד לראות לשמור את זמנו כראוי ; המושג "שמירת הזמן" שיש היום בישיבות - 'שמירת הזמן', 'שמירת הזמן' ; בכוללים מפחיתים מהמשכורת, 'גאנצע מעשיות' יש סביב שמירת הזמן. צריך לדעת שגם לעתיד יהיו שאלות אודות שמירת הזמן : "האם שמרת את זמנך כראוי ? !".

ישן בזריזות...

דבר נוסף, כשהקדוש ברוך הוא עוזר והאדם שומר את זמנו כראוי, אזי הקב"ה מעניק לו ברכה בזמן ! הקב"ה מעניק לו ברכה בזמן !

רואים זאת בחוש, אלו שבאמת ששומרים את זמנם כראוי, מעניקים להם ברכה משמים, וכמו שכתוב : "אוכל קמעא ומתברך במעיו"¹¹, הקב"ה יכול לתת ברכה בזמן !

~~~~~ הערות ומראי מקומות ~~~~~

¹¹ ע"י רש"י ויקרא כ"ו ה', ד"ה "ואכלתם לחמכם לשובע".

רבי נתן העיד על עצמו: "איך בין א זריז - בין איך א זריז אין שלאפן אויך!" - "מאחר ואני זריז - אני זריז גם בשינה!".

משמים מעניקים ברכה לאדם שאפילו בזמן שהוא ישן מעט, מעט השינה מספיקה לו ומוחו מתרענן! משמים מעניקים לו, נותנים לו מתנות! אולם למי נותנים מתנות? לאדם ששומר את זמנו כראוי אלא שהזמן אינו מספיק לו, לאדם כזה מעניקים מתנה משמים!

אולם אדם שמסוגל להתבטל, מדוע שייתנו לו מתנות? אם בעיניך הזמן אינו דבר יקר ערך ואתה מסוגל להתבטל, אתה עוד רוצה שיעניקו לך מתנות? מדוע שיעניקו לך מתנות?! על כל אחד לבחון עצמו היטב: האם אני באמת שומר את זמני כראוי?!

שנים שיושבים ואין ביניהם דברי תורה

וודאי, לפעמים אדם מתעייף מרוב עבודה, במצב כזה יראה לעשות דבר קל יותר; יעיין באיזה שיחה, באיזה סיפור¹¹, אבל סתם לשבת ולהתבטל? ומי מדבר על 'דברים בטלים', סתם 'דברים בטלים'?

~~~~~ הערות ומראי מקומות ~~~~~

¹¹ עיי' ליקוטי הלכות הל' פקדון ד' אות י': וְזֶה בְּחֵינֵת לֹא עָלֶיךָ הַמְּלָאכָה לְגַמֵּר וְלֹא אֶתָּה בֶּן חוֹרֵינ׳ לְהַבְטִיל מִמֶּנָּה ... וְאֶפְלוּ אִם נִדְמָה לוֹ שְׂעָדִין הוּא רְחוֹק לְגַמְרִי, וְאֶפְלוּ אִם הוּא בְּאֵמֶת כָּךְ, אִף עַל פִּי כֵן צָרִיךְ לְהִמָּתִין וּלְצַפּוֹת לִישׁוּעָתוֹ, וּלְהַחֲזִיז אֶת עֲצָמוֹ בְּתוֹךְ כָּךְ בְּכָל מָה שְׁיֻכַּל, פֶּעַם בְּתוֹרָה, פֶּעַם בְּתַפְלָה, פֶּעַם בְּהַתְּבוּדוֹת וְשִׁיחָה בֵּינוּ לְבֵין קוֹנּוֹ, פֶּעַם בְּשִׁיחָה עִם חֲבֵרוֹ אוֹ רֵבּוֹ, פֶּעַם בְּעִשְׂתֵּי אֵיזָה מְצָנָה וּגְמִילוֹת חֶסֶד, פֶּעַם בְּרִצּוֹן וְכֹסֵפִין וְהַשְׁתַּוְּקוֹת, שְׁזָה הָעֵקֶר, כְּמִבְּאֵר בְּדִכְרִיו ז"ל...

זו הרי משנה במסת אבות^כ: "שנים שיושבים ואין ביניהם דברי תורה הרי זה מושב ליצים".

לענין 'מושב ליצים', פוסק הרמב"ם בספרו, שצריך להתרחק משם 'ארבע אמות', ממש כמו עבודה זרה רח"ל, צריך להתרחק משם ארבע אמות^{כט}!

כל אחד צריך ליישב עצמו היטב, הרבי הרי מאד אחז מ'ישוב הדעת', ומן הראוי שגם נושא זה ייכנס לישוב הדעת. בזמן שהאדם מיישב דעתו לפני השם יתברך ישפוט עצמו: "האם אני שומר הזמן?!", שידבר על כך עם הרבוננו של עולם: "האם אני שומר הזמן? האם אני שומר את זמני כראוי?".

כל אחד צריך לבחון היטב האם הוא לא מטעה עצמו: "האם אני שומר הזמן או לא?!", או אז ייווכח לראות כי אינו שומר הזמן כלל וכלל! הוא יווכח לראות שהוא כן מתבטל!

וכלל לא משנה כמה זמן הוא מתבטל; אחד שמתבטל צריך לדעת ש'אי אתה בן חורין ליבטל ממנה', וכלל לא משנה אם אני מתבטל שעה ביום או חצי שעה.

הערות ומראי מקומות

^כ פרק ג' משנה ב'.

^{כט} עי' גמ' פסחים דף קי"ב ע"ב: אל תדור בשכנציב משום דליצני הוו ומשכו לך בליצנותא.

שאו מרום עיניכם

כשם שהמצוות שאנו מקיימים - אנו מחוייבים לקיימם, כמו כן יש ענין של 'שמירת הזמן', האדם מחויב לשמור את זמנו, וכשישמור את זמנו יגלה אלו דברים נפלאים יכולים לזכות על ידי זה.

חשיבותו וערכו האמיתי של 'הזמן' לא שייך לראות כאן בעולם הזה! עד כמה יקר כל 'רגע', עד כמה יקרה כל 'דקה'!

רק לעתיד ידעו מהו באמת ערכו האמיתי של הזמן! בעולם הזה צריך רק להתחזק באמונה, להאמין שכל רגע חשוב, ושאפשר לזכות על ידו לטוב נצחי!

וכשנשאל: מה אני יכול להספיק ב'רגע'? התשובה היא: 'לומר רבונו של עולם רחם עלי!' - כמה בקשה זו שווה, זה הרי נורא מאד!

"רחם עלי! רחם עלי!" - לשאת עינינו להשם יתברך!

בתיקוני זוהר^{לא} כתוב הרי, ש'שמע' ראשי תבות: 'ש'או מ'רום ע'יניכם!

הערות ומראי מקומות

ל עי' עלים לתרופה, מכתבי רבי נחמן טולטשינער ז"ל - א'; ... וכבר אָמר רבנו ז"ל (שיחות הר"ן קפ"ה) אֲשֶׁר כָּל מֵה שְׁמַצְנָה לַעֲשׂוֹת, אֲפֹלוּ דָבָר קָל, תּוֹלָה בָּזָה תִּקּוֹן נִפְשׁוֹתֵינוּ וְנִשְׁמוֹתֵינוּ בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא וְכוּ' וְכוּ' עַד הַסּוּף, כֵּן נִזְכָּה לְקִיּוּמָם, וּבִפְרָט הַדְּבָרִים הַקְּלִים וְנִעִימִים לַעֲשׂוֹתָם, לְלַמַּד אֵיזָה סְעִיפִים שְׁלַחַן עֲרוּךְ בְּכָל יוֹם, וְאֵיזָה קְפִיטְלִיךְ תְּהִלִּים, וְלִשָּׂא עֵינֵינוּ וְלִבְנוּ בְּכָל פַּעַם אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, וְאֲפֹלוּ אִם אֵין יְכוּלִין לְדַבֵּר רַק דְּבוּרִים מְעֻטִים, רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם רַחֵם עָלֵינוּ, גַּם זֶה יִקָּר מְאֹד...

^{לא} עי' תיקון מ"ט, עפ"י הכתוב בישע"י מ' כ"ו.

'שאו מרום עיניכם', זה עיקר הקבלת עול, כשאדם נושא את עיניו להשם יתברך זה 'שמע' – קבלת עול מלכות שמים.

וזה הרי דבר שאני יכול לעשות בכל רגע ורגע, וכמה אנחנו מזניחים את זה? כמה אנחנו מפסידים מהקבלת עול?!

כל גדולי אנשי שלומינו שחיו בזמננו – הכל התחיל אצלם בזה שהם שמרו את זמנם כראוי! הם שמרו את הזמן! הם לא התבטלו לרגע!

אדם שמגיע לתפילה ומשקיע כוחות בתפילה, זה דבר טוב, אולם מה הוא עושה אחרי התפילה? אחר כך כבר מותר לו להתבטל? ולפני התפילה מותר לו להתבטל? כל יום מורכב מיום ולילה, יש גם לילה! גם שעות הלילה הם לא הפקר אצל השם יתברך.

בזוהר הק"ל^ב כתוב, שהימים באים, וכמו שכתוב שם 'ויקרבו ימי דוד', 'ויקרבו ימי ישראל' – הימים באים!

ואין הכוונה שרק 'הימים' באים, ואילו הלילות לא באים, אלא הן הימים והן הלילות שניהם באים, הלילות באים גם הם.

לעתיד יבואו כל הימים, האדם יסתכל ויראה ש'כל הימים באו'. למשל, אדם שחי מאה שנה היו לו בכל שנה 365 ימים. ראו, בפעם אחת הרוויח כל כך הרבה ימים, כל ימי חייו עומדים לנגד עיניו, וביניהם יש ימים יפים, ויש ימים פחות יפים.

~~~~~ הערות ומראי מקומות ~~~~~

^ב עי' זוהר הקדוש ויחי דף רכ"א ע"ב.

עיקר חשיבותו של כל 'יום' - הוא כפי מה שאני נזהר לשמור עליו! לא משנה במה אני עוסק, אבל אני שומר עליו, אני שומר את היום ומקפיד למלאותו כראוי!

יש במה למלאות את הימים, יש לנו במה לשמור את ימי חיינו כראוי!¹

ונפשי בעפר לכל תהיה

(חזור לחיי מוהר"ן סימן ע"ז): "שייך לא"ב החדש שחיבר בימי ילדותו", אומר הרבי: "על ידי זריזות, בניקל להיות פרנס הדור בגשמיות או ברוחניות, וסימן לדבר, 'לך אל נמלה עצל'".

עוד הכרתי אנשים שהכירו את רבי נתן! ר' דוד צבילי² היה באמת אחד מהם, הוא היה נער בן שש עשרה כשרבי נתן נפטר, וכבר היה נשוי ואב לילד.

הכרתי אנשים נוספים שעוד זכו והכירו את רבי נתן, גם בעיר ברסלב היו אנשים שעוד הכירו את רבי נתן.

~~~~~ הערות ומראי מקומות ~~~~~

¹ עי' עלים לתרופה - מכתב י"ב: ... וכבר דברתי עמך באגרת הקדם שתודה לאל יש לך פמה ענינים לבלות היום בהם, דהינו ללמד פוסק וגמרא ומעט מקרא, בפרט חמש עם פרוש רש"י, ולעסק בספרי רבנו ז"ל, וזמן לתפלה הקבועה, ולאמירת תהלים, ולתפלות ותחנונות שלנו, ולהתבודדות דהינו שיחה בינו לבין קונו לפרש כל שיחותיו ועניניו לפני השם יתברך בכל יום ויום, וגם זמן על קתיבת הספר שבדורו. וגם צריכין זמן על עבודות חיצוניות דהינו שנה ואכילה ושתיה ולדבר עם בני אדם לפקח דעתו, והיום קצר והמלאכה מרבה, רק לא עליך לגמר את המלאכה, אבל גם אין אתה בן חורין להבטל ממנה...
² היינו רבי דוד צבי ב"ר יצחק בן מוהרנ"ת.

אותם אנשים העידו בפניי: "זריז כמו שרבי נתן היה לא היה בנמצא - כחץ היוצא מקשת!" מידת הזריזות שלו, המהירות שלו¹.

ואכן, בפעם הראשונה כשרבי נתן בא לרבי, רבי יצחק חתן המגיד מטיהראוויצע² שהה אז בעיר בכרסלב, פנה הרבי ואמר לו: היום התקרב אלי אברך שהוא בעיני עצמו כעפר וטיט ממש - "איז ער ביי זיך א שטיקל בלאטע³!".

רבי נתן בתחילת התקרבותו נכנס לרבי כשהוא לבוש כדרכם של עשירים; חליפה מהודרת, לבוש מוקפד, הוא היה הרי חתנו של רבי דוד צבי הגדול⁴, ובן לאביו רבי נפתלי הערץ⁵ שהיה עשיר גדול, כך שכבואו לרבי הגיע לבוש בהתאם, טוב.

פנה הרבי לרבי יצחק חתן המגיד ואמר: "ס'איז מקורב געווארן צו מיר א יונגערמאן - ער איז ביי זיך א שטיקל בלאטע, זאג אים, וועט ער דיר פאר קויפן פאר א קאפיקע בייגעלעך!" - "התקרב אליי אברך אשר חשוב בעיני עצמו כעפר וטיט ממש, בקש ממנו, הוא יקנה לך בעד קופיקע בייגעלעך!".

~~~~~ הערות ומראי מקומות ~~~~~

¹ עיי' פרפראות לחכמה תו"ס"ג אות ז': וכבר ידוע מה שמבואר בספר המדות, שעל ידי זריזות זוכה להיות רועה נאמן, וסימן לדבר לך אל נמלה וכו', וכתיב משם רועה אכן ישראל, סופי תבות נמלה. ושמעתי מאנשים נאמנים מאנ"ש הזקנים, שענין זה אמר רבנו ז"ל בפירוש על הרב רבי נתן ז"ל, שהיה זריז גדול מאד פידוע, ופעם אחת התפעל רבנו ז"ל מאד מזריזותו הגדולה והנפלאה, ואמר עליו אז שפודאי יהיה הרב רבי נתן ז"ל מנהיג רועה ישראל, פי על ידי זריזות זוכין להיות רועה נאמן כנ"ל... ועיי' גם כוכבי אור - אנשי מוהר"ן אות ט"ז.

² ר' יצחק סג"ל, חתן המגיד מטירהאוויצע ז"ל.

³ עיי' חיי מוהר"ן אות של"ח.

⁴ ה"ה הגאון המפורסם רבי דוד צבי אויערבאך זצ"ל, שהיה מכונה עיי' בני דורו "דער גרויסער ר' דוד צבי", רב ואב"ד המחוזות שאריגראד, קרעמיניץ, מאהילוב ועוד.

וכך הוזה, ר' יצחק לא הכיר את רבי נתן מקודם, ובצאתו לרחוב ראה אותו מתהלך ברחוב, ותכף הבחין בו כי זהו האברך עליו דיבר הרבי! ניגש אליו ר' יצחק ואמר: "אה, הייתי רוצה לאכול, יש לי חלישות הלב!", נענה רבי נתן מיד ואמר: "נו, תן לי כסף ואלך לקנות אוכל עבורך!". מידת זריזותו הייתה לשם דבר - מידת זריזותו של רבי נתן הייתה מופלאה ביותר!

טבילת מקוה בזריזות

באחת הפעמים כשרבי נתן בא לשבות במחיצתו של הרבי, אמר לו הרבי: "הברדיטשוב'ער רב יצא עכשיו לדרכו, סע אליו, ושמש אותו בדרכו!", לך ותשמש אותו!

ורבי נתן נסע באמת משך זמן מה עם הברדיטשוב'ער רב ושימש אותו בדרכו.

הייתה לו לרבי נתן כזאת זריזות, עד שבכל פעם שבאו בשערי עיר כלשהי, לפני הכל היה טבילת מקוה, בטרם נכנסו לעיר היה יורד לטבול במקוה! באותם ימים באמת, מיקומם של המקואות היה בקצה העיר.

במשך נסיעתו עם הברדיטשוב'ער רב הגיעו לעיירה מסוימת, אשר כדי להיכנס בשעריה צריכים היו לטפס הר גבוה, הר תלול. כמובן שבנסיעה כזאת מתנהלת העגלה לאיטה. ומאחר והמקוה ממוקם היה במורד ההר, רץ רבי נתן לטבול במקוה, והספיק בזריזותו להגיע לראש ההר עוד בטרם הגיעה לשם העגלה! מדובר בדקות ספורות ממש! הדבר לא ארך יותר מאשר כמה דקות בודדות!

רבי נתן נסע הרי עם הברדיטשוב'ער רב, וצריך היה להתלוות אליו בכניסתם לשערי העיר, שהרי אין זה מכבודו של הרב להיכנס לבדו העירה. מיהר רבי נתן ורץ לטבול במקוה, התלבש, טיפס במעלה ההר, והגיע לראש ההר עוד בטרם הגיעה לשם העגלה!

כראות הרב מברדיטשוב את מידת זריזותו של רבי נתן, התפעל עד מאד: 'זריזות שכזאת!'

הוא קיבל מהרבי כזאת זריזות, כזאת מהירות!

זהו ענין 'שמירת הזמן'! אחד שהוא 'שומר הזמן' הכל נעשה אצלו בזריזות, ברגעים, הוא שומר את 'רגעיו'!!

תולדותיהם של צדיקים

במידה זו ניחן גם ר' יצחק - ר' יצחק בנו של רבי נתן היה זריז כמו אביו! זריזותו הייתה גם היא לשם דבר! הוא קיבל זאת מרבי נתן - את מידת הזריזות!

מעלותיו המיוחדות של רבי נתן התחלקו בין בניו: "ר' נחמן" היה ה'עובד השם', בעבודת השם הצטיין ר' נחמן. ואת מידת תמימותו של רבי נתן ראו על "ר' יוסף יונה". ושאר האחים; חלק הלומדות היה בעיקר אצל "ר' דוד צבי", ו"ר' שכנא" היה המח, הוא ניחן במוחו החריף של רבי נתן, הוא היה בעל מוח חריף!

ס'איז א געוואלד, איבדנו את הערך האמיתי ל'זמן', אנשים יכולים לעמוד ולדבר, לעמוד ולפטפט, א געוואלד!

עיקר רכושנו, אוצרנו העיקרי בעולם הזה - העיקר הוא ה'זמן'! הזמן כולל בתוכו הכל! העיקר הוא הזמן!

שמור את זמנך היטב! אל תטעה עצמך!; אחד שמתפלל ומכניס כל כוחו בתפילה ודאי שזה טוב ויפה, אולם מה הלאה? מכאן והילך הוא פטור? מכאן והילך מותר לו להתבטל? כל יום הוא הרי 'יום שלם'!

על ענין זה הורה לנו הרבי לשפוך שיחנו לפני השם יתברך! נושא זה צריך להיות יסוד דיבורינו לפני השי"ת: "שאזכה להיות שומר הזמן, שלא אעביר את ימי בבטלה".

"ר' שכנא" - רבי נתן ראה בו גדולות ונצורות, הוא היה הרי בנו בכורו! רבי נתן הביט על עתידו אחרת לגמרי, במכתביו רואים כיצד רבי נתן מתייחס אליו בכבוד גדול מאד.

רואים הרי אלו בנים יקרים היו לו לר' שכנא: האחד, ר' הערץ סופר אביו של ר' אברהם שטרנהאץ; השני, אביו של ר' נחמן חזן - ר' דוד צבי. ובנו ר' נחמן ב"ר שכנא.

היו לו כאלו בנים צדיקים לר' שכנא, שלש בנים צדיקים היו לו!

"עבר ושנה נעשה לו כהתר", הדיבורים שאנו מדברים נאמרים כדי שנוזכה לקיים את הדברים כפשוטם. דיברנו על כך שצריך שהאדם צריך להרגיל עצמו לשמור את הזמן, לשמור את זמנו כראוי.

אין לי שום תירוץ להעביר את זמני בבטלה! וכי בגלל שלמדתי 'שעתיים' מותר לי כבר לבטל 'חמש דקות'?! הרי בחמש דקות אלו אתה יכול לחטוף מעט 'ישוב הדעת', זה לא כל כך קשה, אבל לשבת בבטלה? לזה אין לי זמן כלל! להתבטל אין לי זמן כלל וכלל! זה עיקר 'עבודת השם'! העיקר ב'עבודת השם', זה לשמור ולנצל את הזמן כראוי!

'אלף – בית' שכל האותיות מאירות!

(ר' מאיר קרליבך: האם גם 'ספר האלף-בית החדש' כתב הרבי בימי ילדותו?) כן, ודאי ודאי, בימי ילדותו, כן בימי ילדותו! (ר' מאיר: וספר האלף בית הראשון?) הכל נכתב בימי ילדותו!

כפי הנראה 'ספר האלף-בית' כתב הרבי עוד בטרם נסע למדוודיבקה, בהיותו צעיר עוד יותר.

"דאס האט מיר געמאכט פאר א אידן!" – זה עשה אותי ליהודי! (כלשונו של הרבי).

כפי הנראה, 'ספר האלף-בית' נכתב – אני יודע – עוד בהיותו ילד ממש, 'בימי ילדותו'!

הרבי נסתלק הרי בהיותו אברך, נמצא איפה ש'ימי ילדותו' מדובר על השנים בהם הרבי עדיין היה ילד ממש, בימי ילדותו, בהיותו ילד לפני נישואיו. בנישואיו היה הרבי נער בן שלש עשרה, ואת הספר כתב עוד לפני כן – את ספר 'האלף-בית'!

הנה זה חדש - יש לנו 'ספר המידות' !!! יש לנו ספר המידות הנקרא בשם 'אלף-בית', אולם למרבה הצער לא משתמשים בו מספיק.

ישנו מעשה שהיה אצל הרב^{לט}, ואז נענה הרבי ואמר: "איך וועל אייך געבן אן 'אלף-בית' וואס אלע אותיות שיינען!" - אתן לכם 'אלף-בית' שכל האותיות מאירים, שכל האותיות מאירים!

ספר 'האלף-בית' - 'ספר המידות', כבר החזיר המון יהודים בתשובה!

הרבי הרי נענה ואמר בזה הלשון: "הארציגער ברודער, דו האס טמיר געמאכט פאר א איד!" - אחי ולבבי, אתה עשית אותי ליהודי! הרבי כל כך הרבה בשבח ספר המידות - ספר האלף - בית, ואנחנו כלל לא מודעים לכך שיש לנו כזה ספר; יש לנו ליקוטי מוהר"ן, סיפורי מעשיות - יש לנו גם ספר המידות! ידיעה זו אינה ברורה לנו דיה. זהו האוצר שלנו, זהו אוצר יקר!

מה עוד שכל ספר המידות מלא במימרות מהש"ס, תלמוד ירושלמי, כתבי האריז"ל וכו', א געוואלד כמה מימרות פזורים ברחבי הספר! בספר המידות מגלה הרבי בקיאות עצומה בכל חלקי התורה, בקיאות עצומה!

ה'לומדים' מתפעלים עד מאד לנוכח הבקיאות העצומה שגילה הרבי בספר המידות, רואים הרי ש'רבי צדוק הכהן מלובלין' שהיה גאון עולם, ראה לנכון לכתוב 'מראי מקומות' על ספר המידות!

~~~~~ הערות ומראי מקומות ~~~~~

^{לט} עי' שיח שרפי קודש [הנדמ"ח] חלק ג' אות תשנ"ט, מובא סיפור המעשה בארוכה.